

Струка (назив): ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И ТРГОВИНА		
Занимање (назив): Економски техничар,Трговачки техничар, Пословно-правни техничар, Банкарски техничар, Царински техничар		
Предмет (назив): ДЕМОКРАТИЈА И ЉУДСКА ПРАВА		
Опис (предмета): Општеобразовни предмет		
Модул (наслов):УСТАВНА ДЕМОКРАТИЈА		
Датум: 2022.	Шифра:	Редни број:01
Сврха		
<p>По завршетку овог модула ученици ће бити у могућности да објасне да је у демократији основна функција власти да штити људска права сваког грађанина и да обезбиди равнотежу између права појединца и заједничког добра, чије је усклађивање од виталног интереса за здраво функционисање демократског друштва.</p> <p>Модулом је предвиђено да ученици стекну знање и способности да доносе ваљане и разумне одлуке о питањима у вези са функцијом власти и примјену правила и закона.</p> <p>Радам на пројекту или испитивању неког од случајева кршења људских права, ученици ће стећи практична знања о институцијама, законима и међународним документима којим се штите људска права на свим нивоима власти.</p>		
Специјални захтјеви / Предуслови		
<p>У току реализације овог модула могу се користити усвојена знања из других друштвених наука.</p> <p>У настави са ученицима оштећеног вида простор уредити на начин да њима буде познат. Уколико долази до измјене простора, ученике обавјестити о томе.</p> <p>Позиција и положај мјеста ученика у учионици потребно је организовати на начин да ученик има могућност да прати наставу, види таблу и чује наставника а све то у зависности од преосталих и функционалне употребе визуелних способности. Пожељно је да позиција мјеста ученика буде у близини табле и катедре наставника. Наставу концептуализовати на начин да буде у што већој мјери заснована на познатом искуству, конкретним примјерима и очигледним наставним средствима.У настави са ученицима оштећеног вида а који при томе могу да прате визуелне садржаје, пожељно је користити аудиовизуелна средства у циљу што бољег приближавања апстрактних појмова. То се односи на употребу дигиталне технологије и садржаја са интернета у којима су на адекватан начин приказани садржаји који се обрађују.</p>		
Циљеви		

Изучавањем овог модула код ученика треба развити знање о значају основне функције власти у условима уставне демократије. Овај општи циљ има сљедеће конкретне резултате учења:

- стицање знања о уставној демократији,
- изграђивање ставова да је у демократском друштву сврха власти да штити људска права,
- развијање способности процјене да ли је друштво демократско или није,
- критичко процјењивање власти у БиХ и њених нивоа власти,,
- идентификовање и заштита људских права у уставу БиХ, ентитеским уставима и међународним документима о људским правима,
- стицање знања и развијање способности потребних за активно учешће грађана у вршењу власти у демократском друштву,
- објашњење пројекта «Ја грађанин» и избор проблема за истраживање,
- упознавање са карактеристикама појединаца и грађанским врлинама и
- дефинисање права појединца и заједничког добра.

Теме

- 1.Темељи уставне демократије,
- 2.Заштита људских права,
- 3.Како власти БиХ /ентитета Републике Српске штите људска права и
- 4.Сви смо различити-сви смо исти.

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1.Темељи уставне демократије,	- наведе природна права; -објасни појмове:природно стање, пристанак, друштвени уговор; -објасни зашто нам је потребна власт; -описе настанак и развој устава и закона као правног оквира за успостављање демократског друштва; -дефинише појам устава и уставне демократије, -наведе сецифичности	-анализира природна права у реалном времену и простору; -анализира сврху постојања власти; -истраже везу између устава и уставне демократије, -утврде став о потреби ограничавања власти; -изради шему подјеле власти у Бих и Републици Српској.	-савјесно,одговорно,уредно и правовремено обавља повјерене задатке -ефикасно планира и организује вријеме -испољава систематичност у раду -одговорно рјешава проблеме -самостално рјешава задатке -користи усвојена знања и повезује са новим -показује комуникацијску вјештину у односу према наставнику и ученицима -изражава спремност за тимски рад -испољава позитиван однос према етичким нормама и	- заједничко разумијевање основних идеја филозофије природних права и теорија о власти, - вјежба критичког размишљања, - рад у пару, - радни листићи, - пројекти одјељења, - одговори на постављена питања, - дебата у разреду, - илустрације (цртежи, стихови), - примјери из праксе, - групне презентације и - постери.

	<p>уставне демократије; -објасне појам конституционализма; -дефинише појам заједничког добра и индивидуалних права; -наведе значај подјеле власти.</p>		<p>вриједностима -показује мотивацију за усавршавањем у струци и цјеложивотним учењем -испољава способност истраживања и сазнања о другим државама ,народима и културама.</p>	
<p>2.Заштита људских права,</p>	<p>-именује интелектуална средства; -препознају разлике између демократских и недемократских политичких система; -објасни појам ауторитета грађана; -дефинише интелектуална средства; - препознаје важност воље народа у демократском систему; -наведе карактеристике демократског друштва; -дефинише појам политике и политичке странаке; -објасни повезаност политике, друштва и власти, -објасни појам партијског система, -наведе</p>	<p>-идентификује питања која су корисна при креирању и процјени правила и закона; -користи табелу интелектуалних средстава за процјену правила и закона; -идентификује групе и институције које помажу, односно онемогућавају успоставу демократског друштва; -анализирају улогу политичких странака; -идентификује услове за успостављање владавине закона; -уочи разлоге преласка из владавине појединца у владавину закона.</p>		<p>- заједничко разумијевање идеја, - вјежба критичког размишљања, - грешке у правилима, - интервју (један на један), - групни пројекти, - групне презентације, - новине, штампа, - табела интелектуалних средстава, - индивидуалне презентације, - скеч, игроказ, - есеј, - рјешавање проблема, - додатне активности (на примјер рад у секцијама), - примјери из праксе, - излагање радова и - постери.</p>

	<p>карактеристике владавине закона и појединца; -објасне важност владавине закона.</p>			
<p>3.Како власти БиХ/ентитета Републике Српске штите људска права</p>	<p>-објасни подјелу власти на нивоу БиХ; -објасни подјелу власти у Републици Српској; -наведе надлежности сваке гране власти.</p>	<p>-идентификује различите нивое власти у БиХ; - анализира надлежности сваког нивоа власти; -идентификује права грађана заштићена Уставом БиХ, Уставом РС и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода; - примјењује знање о грађанским правима -износи лични став о потреби примјене права грађана заштићених уставима.</p>		<p>- усмено излагање од стране наставника које се своди на ниво обавјештавања организације власти у БиХ, - групни пројекти, - групне презентације, - рад у пару, - одговори на питања, - вјежба за ученике, - посјета једном од састанака законодавног тијела, - писмо - посјетилац у разреду, - новински чланци - шематски приказ нивоа и грана власти у БиХ, - радни листићи, - копија устава БиХ и РС, - копија опште декларације о правима човјека и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и - илустрације (цртежи,стихови,карикатуре) и слично.</p>
<p>4.Сви смо различити- сви смо исти.</p>	<p>-наведе карактерне особине које се сматрају пожељним за успјешно учешће у рјешавању питања јавног живота; -објасни факторе који помажу у стварању ефикасног грађанина; -дефинише појам грађанске врлине;</p>	<p>- креира приједлог „идеалног“ појединца који би квалитетно учествовао у рјешавању питања јавног живота; -дебатује о тези да нема демократије без активних грађана; -идентификује примјере како се</p>		<p>- заједничко размјењивање идеја, - групне презентације, - радни листићи, - вјежба критичког размишљања, - примјери из окружења, - одговори на постављена питања, - илустрације (цртежи,слике, стихови, карикатуре, афоризми), - новине, штампа, - есеј, - вјежба за одјељење,</p>

	<p>-објасни друштвену и политичку акцију; -наброји облике учешћа грађана у власти; -објасни права појединца и заједничко добро; -препозна како идеја заједничког добра може бити злоупотријебљена од власти и појединаца; -опише значај пројекта «Ја грађанин».</p>	<p>права појединца и идеја заједничког добра могу ускладити.</p>		<p>- индивидуалне презентације, - графикони и - постери.</p> <p>Напомена: За слабовиде ученике потребно је обезбиједити материјал за учење штампан увећаним црним тиском, према индивидуалним потребама. Обратити пажњу да је учионица добро освјетљена и да ученик у односу на школску таблу сједи на мјесту на којем ће постићи најбољу видну ефикасност.</p> <p>Слијепим ученицима је пожељно омогућити да користе брајеву писаћу машину, лаптоп, диктафон или други уређај који му је од помоћи у праћењу наставе. Прилагодити индивидуалним потребама ученика начин провјере знања који ће наставнику пружити најбољи увид у ученички рад и постигнућа.</p>
--	---	--	--	--

Интеграција

Овај модул пружа ученицима могућност за стицање знања која ће им олакшати усвајање садржаја овог и другог модула из наставног предмета "Демократија и људска права".

Извори

уџбеник Демократија и људска права за ученике, Цивитас, Бањалука 2011. године за средње школе,
-демократија и људска права-приручник за наставнике Бањалука 2001. године,
-примјери из праксе,
-штампа,
-европска конвенција за заштиту људских права и темељних слобода 1950. године,
-устав БиХ, РС, Швајцарске и САД,
- статут града и општине,
-општа декларација о правима човјека 10.12.1948. године,
-Web странице, демократија и људска права –зборник радова,
-стручна литература,
-ТВ емисије,материјал Вијећа Европе,материјал са Сертификације, Јахорина 2004. године, енциклопедија политике културе-Белгија 1993. године.

Оцјењивање
У складу са Правилником о цјењивању ученика у средњој школи:

Струка (назив): ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И ТРГОВИНА		
Занимање (назив): Економски техничар,Трговачки техничар, Пословно-правни техничар, Банкарски техничар, Царински техничар		
Предмет (назив): ДЕМОКРАТИЈА И ЉУДСКА ПРАВА		
Опис (предмета): Општеобразовни предмет		
Модул (наслов): ЦИВИЛНО ДРУШТВО		
Датум:јун, године 2022.	Шифра:	Редни број:02
Сврха		
На крају овог модула ученици ће бити у могућности да разумеју значај и функцију цивилног друштва за развој демократије.Такође ће стећи знање и развити способности потребне за активно учешће у цивилном друштву и показати разумевање различитих начина представљања грађана у друштву. У другом дијелу ће идентификовати и схватити неке од основних карактеристика и функција медија, слободе изражавања и избора у демократском друштву. Ученици ће моћи да примјене знања и способности критичког размишљања, као и анализе и пронаћи најбоље начине за јачање цивилног друштва, економије и демократије у нашој земљи.		

Један сегмент практичне примјене стечених знања је и реализација пројекта ``Ја грађанин``.

Специјални захтјеви / Предуслови

Овај модул представља наставак модула Уставна демократија и то тако да ученици примјењују стечено знање на друштво, разматрајући концепт цивилног друштва и повезаност економије и демократије .

У настави са ученицима оштећеног вида простор уредити на начин да њима буде познат. Уколико долази до измјене простора, ученике обавјестити о томе. Позиција и положај мјеста ученика у учионици потребно је организовати на начин да ученик има могућност да прати наставу, види таблу и чује наставника а све то у зависности од преосталих и функционалне употребе визуелних способности. Пожељно је да позиција мјеста ученика буде у близини табле и катедре наставника. Наставу концептуализовати на начин да буде у што већој мјери заснована на познатом искуству, конкретним примјерима и очигледним наставним средствима. У настави са ученицима оштећеног вида а који при томе могу да прате визуелне садржаје, пожељно је користити аудиовизуелна средства у циљу што бољег приближавања апстрактних појмова. То се односи на употребу дигиталне технологије и садржаја са интернета у којима су на адекватан начин приказани садржаји који се обрађују

Циљеви

Изучавањем овог модула код ученика треба развити способности за примјену стеченог знања у циљу јачања и развоја цивилног друштва ,економије и демократије. Ученик треба да схвати нужност повезивања цивилног друштва, економије и демократије у свијету па и у нашој земљи.

Овај општи циљ има сљедеће конкретне резултате учења:

- стицање знања о појму цивилног друштва,
- изграђивање става о потреби за таквим друштвом у БиХ,
- схватање чињенице да стабилна демократиј захтијева јако цивилно друштво,
- развијање способности ученика за развој и унапређење цивилног друштва,
- критичко процјењивање предности и недостатака слободног удруживања грађана,
- идентификовање основних карактеристика и функција медија, слободе изражавања и избора у демократским друштвима,
- препознавање разлога и потреба међудржавне сарадње,
- критичко процјењивање укључивања БиХ у Европску Унију,
- упознавање и анализа проблема земаља у транзицији и
- уочавање везе између економије и демократије.

Теме

1. Цивилно друштво (иста права-различити интереси),
2. Ми требамо свијет- Свијет треба нас,
3. Пројекат «Ја грађанин»
4. Економија и демократија.

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне	

	Ученик је способен да:		компетенције	
1. Цивилно друштво (иста права-различити интереси),	<ul style="list-style-type: none"> • дефинише појам цивилног друштва; • препозна важност постојања друштвених организација и интересних група; • наведе њихове њихове основне карактеристике; • дефинише појам комуникације; • опише утицај пропаганде; • наведе карактеристике слободних, праведних и отворених демократских избора; • објасни изборну процедуру; • наведе вриједности слободе изражавања; • наведе потребу облика организовања; • препозна конфликт и схвате начин његовог рјешавања. 	<ul style="list-style-type: none"> • критички процијене предности и недостатке слободног удруживања грађана; • идентификују основне карактеристике цивилног друштва; • критички процијене предности и недостатке интересних група; • препозна слободне медије; • примјењује вјештине рјешавања конфликтних ситуација; 	<ul style="list-style-type: none"> - савјено, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене задатке - ефикасно планира и организује вријеме - испољава систематичност у раду - одговорно рјешава проблеме - самостално рјешава задатке - користи усвојена знања и повезује са новим - показује комуникацијску вјештину у односу према наставнику и ученицима - изражава спремност за тимски рад - испољава позитиван однос према етичким нормама и вриједностима - показује мотивацију за 	<ul style="list-style-type: none"> - заједничко разумијевање идеја, - групни рад, - радни мотиви, - групне презентације, - илустрације (слике, стихови), - одговори на питања која слиједе иза текста, - конкретни примјери из окружења, - рад у пару/групи, - појединачни рад, - дебата за разред, - примјер из праксе, - пронаћи чланке из новина, - објаснити појам ауторитета у недемократским друштвима, - индивидуалне презентације, - играње различитих улога, - примјери за илустрацију, - графоскоп, - вјежба за разред и - цртежи за илустрацију.
2. Ми требамо свијет- Свијет треба нас,	<ul style="list-style-type: none"> • дефинишу појам правде и праведних процедура; • препозна ниво власти и институције вањске политике; • дефинишу појам међународних организација; • наведу предности и недостатке укључивања наше земље у ЕУ. 	<ul style="list-style-type: none"> • анализира потребу успостављања и одржавања веза наше земље са другим државама; • анализирају дјеловање међународних организација у нашој земљи; 	<ul style="list-style-type: none"> - савјено, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене задатке - ефикасно планира и организује вријеме - испољава систематичност у раду - одговорно рјешава проблеме - самостално рјешава задатке - користи усвојена знања и повезује са новим - показује комуникацијску вјештину у односу према наставнику и ученицима - изражава спремност за тимски рад - испољава позитиван однос према етичким нормама и вриједностима - показује мотивацију за 	<ul style="list-style-type: none"> - заједничко разумијевање идеја, - групни пројекти, - групне презентације, - скеч игроказ, - индивидуални рад, - одговори на питања, - конкретни примјери из Европске Уније и земаља које су изван ње, - примјери из новина, - примјери за илустрацију, - вјежба критичког размишљања, - активности за цијели разред, - дебата за разред - рад у мањим групама на рјешавању

			усавршавањем у струци и цјеложивотним учењем -испољава	проблема датих у тексту.
3.Пројекат «Ја грађанин»	<ul style="list-style-type: none"> • препозна проблеме у заједници; • дефинише одабрани проблем; • објасни проблем; • препознају институције надлежне за рјешавање проблема; 	<ul style="list-style-type: none"> -сачини избор проблема за изучавање; -критички процјењује мјере алтернативне политике; -прави попис могућих рјешења проблема; -развијаје практичне вјештине на рјешавању проблема; -спроводи активности на рјешавању проблема; -препознају групе и појединце као опоненте у вези са одабраним проблемом; 	<p>способност истраживања и сазнања о другим државама ,народима и културама.</p> <p>способност тимског рада;</p> <p>-показује способност опхођења према другим људима;</p> <p>-развија такмичарски дух;</p> <p>-стиче вјештину за рактично дјеловање;</p> <p>-развија креативност и одговорност при доношењу одлука;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - објашњење суштине пројекта - пројекат одјељења, - вјежба за одјељење, - упитници, - интервју, - интернет, - рад у мањим и већим групама, - анкете, - тимски рад, - истраживање - прикупљање информација, - такмичења, - статистички подаци, - рад у заједници, - емитовање на локалним медијима (радио и ТВ станицама, лист и сл.) - практични рад (израда портфолија), - сакупљање и разврставање документације и - видео камере- фото апарати и слично.
4.Економија и демократија	<ul style="list-style-type: none"> • дефинише појам транзиције, • наведе проблеме у нашој земљи; • објасне значај економије за развој друштва. 	<ul style="list-style-type: none"> -препознаје проблеме земаља у транзицији; -идентификују начине рјешавања проблема; -критички процијене утицај демократије на економију; 		<ul style="list-style-type: none"> - усмено излагање о узроцима проблема земаља у транзицији, - радни листићи, - пројекти за одјељење, - одговори на питања, - примјери из сусједних држава, - BRAINSTORMING-МОЖДАНА ОЛУЈА, - чланци из новина, - Вјежба за одјељење, - групне презентације, - подаци са интернета, - индивидуални рад и презентације, - илустрације (цртежи, стихови),

				<ul style="list-style-type: none"> - посјетилац у разреду и - графоскоп. <p>Напомена: За слабовиде ученике потребно је обезбиједити материјал за учење штампан увећаним црним тиском, према индивидуалним потребама. Обратити пажњу да је учионица добро освијетљена и да ученик у односу на школску таблу сједи на мјесту на којем ће постићи најбољу видну ефикасност.</p> <p>Слијепим ученицима омогућити да користе брајеву писаћу машину, лаптоп, диктафон или други уређај који му је од помоћи у праћењу наставе. Прилагодити индивидуалним потребама ученика начин провјере знања који ће наставнику пружити најбољи увид у ученички рад и постигнућа.</p>
--	--	--	--	--

Интеграција

Овај модул пружа могућност ученицима да стекну знања која ће им олакшати усвајање садржаја из других друштвених наука

Извори

Демократија и људска права-Уџбеник за ученике средње школе – CIVITAS Бања Лука 2011,
Демократија и људска права-приручник за наставнике - CIVITAS Бања Лука 2001,
Материјал са Сертификације, Јахорина – јули 2004. године,
Материјал Вијећа Европе,
Демократија и људска права – Зборник радова.
Енциклопедија политичке културе – Београд 1993. године,
WEB страница,
ТВ емисије,
Примјери из праксе,
Штампа,
Статистички подаци и
Дневници рада ученика.

Оцјењивање

Врши на основу Правилника о оцјењивању ученика усредњој школи.